

Ο τρόπος με τον οποίο η Κυβέρνηση προσπαθεί να διορθώσει τις μακροοικονομικές ανισορροπίες (πληθωρισμός, ελλείμματα) και να εξαλείψει τις διαρθρωτικές αδυναμίες και στρεβλώσεις αποτελεί στροφή στην άσκηση της οικονομικής πολιτικής;

Προτού δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να κατανοηθεί τι προσπαθεί να κάνει η Κυβέρνηση, ποιά η αναγκαιότητα, με ποιό τρόπο ενεργεί και που αποβλέπει.

Η προσπάθεια της Κυβέρνησης με το διετές σταθεροποιητικό πρόγραμμα που εφαρμόζει από τον Οκτώβρη του 1985, είναι να διορθώσει τις μακροοικονομικές ανισορροπίες, δηλαδή τον υψηλό πληθωρισμό σε σχέση με τις ανταγωνίστριες χώρες και το σχετικά μεγάλο έλλειμμα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών. Οι ανισορροπίες αυτές εμφανίσθηκαν κατά την πρώτη κρίση πετρελαίου αλλά δεν διορθώθηκαν όσο θα έπρεπε. Η δεύτερη κρίση πετρελαίου τις έκανε πιο έντονες, αλλά και πάλι δεν διορθώθηκαν όπως έγινε σε πολλές χώρες κατά την περίοδο 1980-83 (1983-85 στη Γαλλία). Τα μέτρα του Οκτώβρη 1985 πάρθηκαν ακριβώς για να διορθωθούν αυτές οι ανισορροπίες.

Γιατί πρέπει να διορθωθούν; Γιατί διαφορετικά το εξωτερικό έλλειμμα θα διόγκωνε το εξωτερικό χρέος στο σημείο που θα γινότανε δυσβάστακτο στα κατοπινά χρόνια, δηλαδή τα τοκοχρεολύσια θα κατέληγαν να απορροφούν μεγάλο μέρος του εισοδήματος χωρίς να μένουν επαρκείς πόροι για επενδύσεις που είναι αναγκαίες για αύξηση της παραγωγής. Επίσης, διατήρηση του πληθωρισμού σε υψηλά επίπεδα θα σήμαινε συνεχή απώλεια εξωτερικών αγορών για τα προϊόντα μας και συγχρόνως διείσδυση ξένων προϊόντων στις αγορές μας.

Έπρεπε λοιπόν να διορθωθούν οι μακροοικονομικές ανισορροπίες. Δεν υπήρχε εναλλακτική λύση. Η ανάγκη αυτή ήταν επιτακτική και δεν επιδέχεται κανένα χαρακτηρισμό δεξιάς ή αριστερής πολιτικής. Με ποιό τρόπο γίνεται η διόρθωση; Τα μέσα που χρησιμοποίησαν οι διάφορες χώρες για την προσαρμογή είναι η εισοδηματική, η συναλλαγματική, η νομισματική και η δημοσιονομική πολιτική. Ο συνδυασμός των μέσων αυτών μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα και από Κυβέρνηση σε Κυβέρνηση γιατί καθορίζει σε κάποιο βαθμό την κατανομή των θυσιών

μεταξύ των εισοδηματικών τάξεων του πληθυσμού που συνεπάγεται η προσαρμογή. Ο συνδυασμός που εφαρμόζουμε είναι τέτοιος που από τη μια μεριά διαφυλάσσει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, ώστε να υπάρξει η δυνατότητα για εξαγωγές και επενδύσεις, και από την άλλη εξασφαλίζει το ελάχιστο δυνατό κόστος ως προς την απασχόληση και κατανέμει το βάρος σε όλες τις τάξεις. Γίνεται κριτική ότι το βάρος πέφτει περισσότερο στους εργαζόμενους. Αυτό δεν ευσταθεί αν ληφθεί υπόψη ότι δεν αυξήθηκε η ανεργία, τουναντίον μειώθηκε κατάτι, κατά το 1986. Η πτυχή αυτή του σταθεροποιητικού προγράμματος δεν αφήνει κανένα περιθώριο χαρακτηρισμού της οικονομικής πολιτικής που εφαρμόζεται ως δεξιάς απόκλισης.

Παράλληλα με την μακροοικονομική προσαρμογή η Κυβέρνηση προ-σπαθεί να εξαλείψει στρεβλώσεις και διαρθρωτικές αδυναμίες που έχουν σωρευθεί στη χώρα μας. Αυτό δεν είναι εύκολο έργο και δεν μπορεί να γίνει από τη μιά μέρα στην άλλη. Αφορά το χρηματοπιστω-τικό σύστημα, την υποδομή του εξαγωγικού πλαισίου, τη δημοσιονο-μικό τομέα, τις δημόσιες επιχειρήσεις κ.λ.π. Το να θέλει να εκσυγ-χρονίσει κανείς τις δομές και την οργάνωση της παραγωγής, να βελτι-ώσει τη λειτουργία των αγορών και να κάνει καλλίτερη κατανομή και χρήση των πόρων, ώστε να αυξηθεί η παραγωγικότητα και η ανταγωνι-στικότητα της οικονομίας, δεν αποτελεί ούτε αριστερή ούτε δεξιά στροφή της οικονομικής πολιτικής. Είναι ανάγκη επιβίωσης και γίνε-ται σε γενικές γραμμές από όλες τις χώρες, ανεξάρτητα από το μέγε-θος του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα σε κάθε χώρα. Επιβάλλεται ιδιαίτερα για τη χώρα μας, που είναι μια αρκετά ανοικτή προς τα έξω οικονομία και πρέπει να ανταγωνισθεί κατά τρόπο ώστε να οφε-ληθεί από τον διεθνή καταμερισμό εργασίας. Το οικονομικό περιβάλ-λον μεταβάλλεται (νέα προϊόντα, νέες τεχνολογίες, νέοι τρόποι οργά-νωσης και παραγωγής) και πρέπει αυτό να λαμβάνεται υπόψη οποιαδή-ποτε και αν είναι η αντίληψη για οικονομική και κοινωνική οργάνωση.

Με τη μακροοικονομική προσαρμογή και παράλληλα με τον εκσυγ-χρονισμό της οικονομίας η Κυβέρνηση αποβλέπει στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων για οικονομική ανάπτυξη τέτοια ώστε να μπορεί να αντέ-χει στους κλυδωνισμούς του διεθνούς περιβάλλοντος. Έτσι η αύξηση του προϊόντος θα είναι συνεχής και όλες οι τάξεις (ιδιαίτερα οι εργαζόμενοι και οι αγρότες) θα ωφεληθούν και από αύξηση του εισο-δήματος των και από την αύξηση της απασχόλησης.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Μ Α

Σε μια ανοικτή οικονομία (είτε μεικτής είτε κεντρικώς ελεγχόμενη). Η Εθνική δαπάνη (κατανάλωση+επένδυση+Μεταβολές αποθεμάτων) καθορίζεται αποφασιστικά από το μέγεθος του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος. Σχετικά μπορούμε να διακρίνουμε 3 περιπτώσεις

Εθνική δαπάνη > Εθνικού Προϊόντος

Εθνική δαπάνη < Εθνικού Προϊόντος

Η δεύτερη περίπτωση σημαίνει ότι η χώρα δαπανά περισσότερο απ'ότι παράγει και κατά συνέπεια αυξάνει το εξωτερικό χρέος της χώρας.

Η τρίτη περίπτωση σημαίνει ότι η χώρα δαπανά λιγότερο απ'ότι παράγει και η διαφορά αυτή μπορεί να ληφθεί σαν αύξηση των απαιτήσεων της χώρας προς την αλλοδαπή ή σαν επενδύσεις της χώρας στην αλλοδαπή.

Η Ελλάδα ανέκαθεν βρισκόταν στην δεύτερη περίπτωση γεγονός που σημαίνει ότι το εξωτερικό χρέος της χώρας συνεχώς αυξάνει. Στο σημείο αυτό πρέπει να εξετάσουμε αν ο δανεισμός από την αλλοδαπή ισοδυναμεί με χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων που αυξάνουν την παραγωγική και εξαγωγική ικανότητα της χώρας. Έτσι ώστε να είναι δυνατή η αποπληρωμή των τοκοχρεωλυτικών δόσεων στο μέλλον χωρίς να χρειασθεί συμπίεση της Εθνικής δαπάνης. Αν όμως ο δανεισμός της χώρας πραγματοποιείται σε περίοδο κάμψης των παραγωγικών επενδύσεων τότε η χώρα δανείζεται από το εξωτερικό για να καλύψει την ανεπάρκεια των αποταμιευτικών της πόρων.

Η κατάσταση αυτή δεν μπορεί να συνεχισθεί για πολύ διότι η συνεχής αύξηση του εξωτερικού χρέους της χώρας χωρίς παράλληλη αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων υποθηκεύει το μέλλον της χώρας. Οι τοκοχρεωλυτικές δαπάνες αυξάνονται με γεωμετρική πρόοδο και αργά ή γρήγορα η χώρα θα έχει συναλλαγματικό αδιέξοδο.

Για την αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής δύο μόνο λύσεις υπάρ-

χουν οποιοδήποτε και αν είναι το οικονομικό σύστημα της χώρας.

1. Μείωση της καταναλωτικής δαπάνης ώστε να υπάρξει σχετική επάρκεια εγχωρίων αποταμιευτικών πόρων (λύση σαφώς βραχυ-χρονίου χαρακτήρα).
2. Αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων ώστε να βελτιωθεί η εξαγωγική ικανότητα της χώρας. Η λύση αυτή (σαφώς μακροχρονίου χαρακτήρα) προϋποθέτει την πρώτη λύση προκειμένου να αποδεσμευθούν πόροι για την χρηματοδότηση των επενδύσεων είτε επι πλέον εξωτερικό δανεισμό που θα χρησιμοποιηθεί για την χρηματοδότηση των επενδύσεων.

Με τα δεδομένα αυτά καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι στην βραχυ-χρόνια περίοδο 1-2 έτη δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική λύση από την συμπίεση της κατανάλωσης προκειμένου να υπάρξει επάρκεια εγχωρίων αποταμιευτικών πόρων. Αυτό δεν αμφισβητείται εκείνο που διαφέρει από χώρα σε χώρα και από Κυβέρνηση σε Κυβέρνηση είναι πως θα κατανεμηθεί το βάρος της μείωσης της κατανάλωσης μεταξύ των διαφόρων εισοδηματικών τάξεων του πληθυσμού.

Στο σημείο αυτό θα μπορούσε να γίνει λόγος για δεξιά πολιτική αν το βάρος πέσει εξ ολοκλήρου στους μισθωτούς και στους αγρότες ή για αριστερή πολιτική αν είχε σαν στόχο τη σύμμετρη επιβάρυνση, ανάλογα με τις δυνατότητες των εισοδηματικών τάξεων, όλων των μελών της κοινωνίας.

Η σύμμετρη επιβάρυνση όλων των οικονομούντων ατόμων δεν θα πρέπει σε καμιά περίπτωση να αποτελέσει αντικίνητρο για νέες παραγωγικές επενδύσεις.

Με τα δεδομένα αυτά το πακέτο των μέτρων της 11.10.85 επιτυγχάνει την σταθεροποίηση της οικονομίας με το ελάχιστο δυνατό κόστος για όλες τις κατηγορίες των εργαζομένων.

Στο σημείο αυτό μπαίνει και μια νέα διάσταση στο θέμα. Η θυσία κάθε μιας τάξης του πληθυσμού εξαρτάται και από τα οφέλη που αποκομίζουν οι διάφορες τάξεις από την σταθεροποίηση της οικονομίας. Για παράδειγμα, αν ο πληθωρισμός μειωθεί και αποκατασταθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας αυτοί που θα οφεληθούν περισσότερο είναι οι μισθωτοί και οι αγρότες διότι αφ'ενός μεν θα διασφαλίσουν την εργασία τους αφ'ετέρου δεν έχουν την

δυνατότητα αύξησης του εισοδήματός τους αφού προηγουμένως αυξηθεί το Εθνικό Προϊόν.